

HEILSA

- Skanning av hálslífvæðrini gevur eina góða mynd av, hvussu støðan er við æðrunum aðrastaðni í líkaminum, sigur serlæknin, Stig Ekkert

Fakta um skanning av hálslífvæðr

Vilmund Jacobsen

Ein skanning av hálslífvæðrini tekur bert 10 til 20 minuttir. Hetta gevur onga pínu og hevur eingi hjáárin.

Við skanning sær serútbúna fólkioð tjúktina á æðraveggi-num sum vísir í hvønn mun, tú ert rakt/-ur av æðrakálking.

Tey flestu fáa í ávísan mun æðrakálking, sum tey eldast. Skanning kann eisini vísa, um onkur skón situr innan í æðrunum.

Sita skónir í, kunnu tær gerast vandamikl-ar, um tær ríva seg leysar og gerast orsök til blóðtøpp.

Við hesum er tó ikki sagt, at vanlig æðrakálking ikki eisini er vandamikil.

Kelda: www.helse.dk

KANN FYRIBYRGJA BLÓÐTØPPI

Nakrir læknar halda, at ein skanning av hálslífvæðrini er ein serstakur møguleiki at avdúka byrjandi æðrakálking. Aðrir læknar hava ikki somu tiltrúgv til henda háttin

Vilmund Jacobsen

Tað munnu vera fá, sum ikki vita, at ov høgt kolesteroltal, royking, yvirvekt og ov høgt blóðtrýst veksa um vandan fyri at verða raktur av hjarta-æðrasjúku. Á hinari síðuni hava flestu eisini hoyrt um eitt ella fleiri fólk, sum hóast serliga heilsugóðan lívshátt kortini finga ein blóðtøpp á lutfalsliga ungum árum.

Men, hvussu kunnu vit vita, um vit eru í vandabólkinum fyri at fáa ein blóðtøpp - líkamikið, um vit liva sunt ella ósunt?

Tú kanst fáa læknan hjá tær at gera eina vandameting, har atlit verður tikið til royking, rørslu, vekt, kolesteroltal, blóðtrýst og møguliga hjartaæðrasjúku í nærmæstu familjuni.

Men, eina slíka vandameting gevur serlæknin í almennum heilivági og fyrirbyrging, Stig Ekkert, ikki nógv fyri. Hann vísir til eina kannning frá 2012 á hjarta-deildunum á trimum jútsum sjúkrahúsum.

- Ein røð av sjúklingum,

sum vórðu innlagdir við akuttum blóðtøppi í hjartanum, finga bert eina traditio-nella vandameting gjørda, sigur hann.

Sambært Stig Ekkert vísti kanningin, at heili 93 prosent av teimum raktu høvdu farið ígjøgnum vandametingina uttan nevniðar viðmerkingar.

- Kanningin vísir eins og aðrar, at vanlig metingin slett ikki er nóg mikið til tess at finna fram til tey, sum eru í vanda fyri at fáa ein blóðtøpp, sigur serlæknin.

Skanning av hálslífvæðr

Eins og nakrir aðrir læknar, mælir Stig Ekkert í staðin til eina skanning av hálslífvæðrini, sum eftir hansara tykki er nógv meira effektiv og neyv.

Í mun til lívæðrarnar í hjartanum og blóðæðrarnar í heilanum, liggur hálslífvæðrin uttarlaga og er tí lætt at skanna við ultraljóði.

- Hálslífvæðrin gevur eina góða mynd av, hvussu støðan er við æðrunum aðrastaðni í

líkaminum, eisini krúnulív-æðrini í hjartanum. Tí er ein skanning av hálslífvæðrini eitt lættur háttur at avdúka, hvørt talan er um æðrakálking ella ei, heldur Stig Ekkert.

Serlæknin er sjálvur ein av slóðbrótarunum innan skanning av hálslífvæðrini. Hann hevur lært háttin í USA og hevur roynt hann í Danmark síðan ár 2008.

Í 2012 var Stig Ekkert millum tey, sum tóku stig til at lata upp CardioLab. Hetta er ein keta við privatum lækna-stovum, sum móti gjaldi fremja nevndu skanningar. Í dag rekur hann fyrirkuna, CardioFit, sum eisini bjóðar hesar skanningar.

Almenna heilsuverkið í Danmark ger eisini skanningar av hálslífvæðrum, men tað eru bert sjúklingar, ið antin hava havt blóðtøpp ella hava fingið staðfest hjartatrupulleikar, ið fáa hesa skanning.

Skeiv raðfesting

Almenna sjúkrahúsverkið bjóðar ikki hesa skanning til fólk sum annars eru frísk,

men sambært Stig Ekkert er hetta ein skeiv raðfesting, sæð út frá einum figgarligum og menniskjansligum sjónarhorni.

Hann vísir á, at hjarta-æðrasjúkur saman við krabbameini hagfrøðiliga sæð eru tveir teir størstu "drepararnir", tá deyðs-orsøkir í Danmark verða gjørdar upp í tølum. Fleiri túsund danir doyggja hvørt ár av blóðtøppi í hjartanum ella heilanum, og eins mong fáa varandi mein og missa arbeiðsførleikan.

Nógv, sum verða rakt, gerast lutvist lammað ella missa førleikan at tosa eftir blóðtøpp í heilanum. Eins mong fáa kroniskar hjarta-trupulleikar í kjalarvørri-num av einum blóðtøppi í hjartanum.

Harafturat kemur figgarligi samanhugin, og sambært Stig Ekkert kosta hjartaæðrasjúkur samfelag-num umleið líka so nógvan pening sum øll krabbameinsviðgerð tilsamans.

- Kunnu vit minka um talið av álvarsomum blóðtøppum, fer hetta at spara samfelagnum fyri veldugar upphæddir. Samstundis kunnu vit beina burtur nógv meniskjansliga líðing.

Serlæknin heldur, at út-

reiðslurnar til eitt ókeypis alment tilboð um skanning av hálslífvæðrini - eitt nú sum screning av øllum, sum eru yvir 40 ár - høvdu verið smáar í mun til tær útreiðslur, sum samfelagið við tíðini hevði spart.

Útseting av blóðtøppi

Ein skanning av hálslífvæðrini bjargar í sær sjálvum ongum mannalívi. Men, sambært serlæknanum ber til við hesi skanning at finna tey fólk, sum líða av æðrakálking, ið er orsök til blóðtøppar.

- Tað góða við skanning er, at tað í stóran mun ber til at peika út tey fólk, sum eini 10 til 20 ár úti í framtíðini kunnu væntast at fáa blóðtøpp, um tey halda fram við verandi lívihátti.

Lívið og førleikin hjá fleiri fólki kann sambært Stig Ekkert bjargast, um sett verður inn við fyrirbyrging, eitt nú við meira rørslu, broyttum kostvanum og møguligari viðgerð við heilivági. At finna út av hóttandi sjúkuni í góðari tíð er avgjørt ein fyrimunur. Tó er ikki sagt, at tað fer at lata seg gera at rudda út blóðtøppar. Men, við at finna fram til teirra, sum eru í vandabólki, ber sambært serlæknanum

til at skjóta út vandan fyri einum møguligum blóðtøppi í fleiri ár.

Læknar ikki samdir

Tað eru tó ymiskar meiningar innan læknaheimin um hesi viðurskifti - hvørt tað er skilagott at skanna fólk, sum ikki beinleiðis eru í vanda-bólki fyri møguliga at fáa ein blóðtøpp.

Í fjør góvu Dansk Cardiologisk Selskab, Dansk Neurologisk Selskab og Dansk Selskab for Almen Medicin, í felag út eitt skriv, har tey fráráddu fólk til sjálvi at gjalda fyri eina skanning av hálslífvæðrini.

Hjartafelagið er samt í hesi niðurstøðu, og sambært granskunarstjóranum hjá felanum, Gunnar Gislason, sum er yvirlækni og professari í hjarta-sjúkum, gevur ein skanning ikki fólk nak-að, sum ein samrøða við praktiserandi lækna ikki kann geva.

- Tú skalt gera rættiliga nógv skanningar, áðrenn tú finnur ein sjúkling, sum er í øktum vanda fyri blóðtøppi, og sum ikki hevði verið "fangaður" av sínum egna lækna, sigur Gunnar Gislason.

Kelda: www.helse.dk